

SZEGEDI EGYETEM

A SZEGEDI FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEK LAPJA

XXI. évfolyam

13. szám 1983. október 24

Ára: 1,80

Békeviselt nemzedék?

● Néhány éve még békeviselt nemzedéknek mondták korosztályunkat. Ennek a meghatározásnak valóságtartalma mellett egy kis éle is volt.

● Mi már a nagyobb társadalmi megrázkódtatások után születünk. Akkor már végéhez ért a konszolidáció, befejeződött a mezőgazdaság szocialista átszervezése, mindenképp megerősödött szocialista társadalmi rendünk. Sokan gondolták azt, hogy mi az a nemzedék vagyunk, akik helyett már megvívják apáink a társadalmi harcot, megoldották a legnehezebb konfliktusokat, akiknek mindez a nagyobb erőpróbák és megrázkódtatások nélküli könnyebb életet biztosítja. A biztosíték meglétének tudata viszont sokak szerint nemzedékünk elpuhulásához, az egyéni és a társadalmi lét kérdéseivel szemben való elkényelmesedéséhez, felelősségérzetének megszűntéhez vezetett. Valóban úgy is látszott, hogy az ilyen véleményeknek a legkirívóbb eseteiken túl is van alapja, és hogy békeviseltségünk révén valójában védtelenek leszünk a mindennapi küzdelmekben.

● Jóformán még gyerekek voltunk, amikor jöttek a SALT-tárgyalások, és láthattuk a tévében, ahogy a Finlandia palotában összegyűlt államfők aláírják létezésünk biztosítékának alapvető dokumentumát. Aztán jött Belgrád és Genf és Bécs és Madrid, és azt hittük, hogy az időközben felfogottá sűrűsödött levegőből szabadabban lélegezhetünk. De meddig elhúzódtott Madrid, és mióta tart már Genf és Bécs! A mindnyomasztóbbá vált világpolitikai légkörben nálunk is új kérdések vetődtek fel, az új problémák foglalkoztatták nemzedékünk érzékenyebb rétegeit. A háború és a béke kérdése ez, a pusztulás vagy az életben maradásé. És ennek a kérdésnek már alapvetően más a tartalma súlya, mint a korábbiaknak. Mert szocialista társadalmunk építése mellett most létezésünkért, az emberiség életben maradásáért kell küzdenünk. A háborús fenyegetettség érzése már mindennapjainkhoz is hozzátartozik. Az újságokban, rádióban, televízióban tárgyilagos hangnemből nap mint nap, óráról órára erre hívják fel figyelmünket. De mi is konkrétan az, ami félelmet kelthet?

● A két világrendszer szembeállításának kiéleződése egy teljesen újfajta világméretű fegyverkezés

szinte már a második világháborút követő években megindult. Pontosabban 1945. augusztus 6-án kezdődött Hiroshima város atomhalálával ez a minden eddiginél veszélyesebb és sajnos nagyon is belátható következményekkel járó nukleáris fegyverkezés. Minden józanul gondolkodó embernek világosan kell látnia ebben a folyamatban azt a tragikumot, amely egyszerűen életünk végzetes tragédiáját jelentheti, és korántsem olyan színpadias dolog, mint ahogy gyakran jelentkezik például az Amerikai Egyesült Államok propagandájában. Ugyanis főképp itt hallani azt az álláspontot, mely stratégiai elképzelések alapjaként is szerepel: a nukleáris háborút meg lehet nyerni, vagy, hogy megfelelő polgári védelmi intézkedésekkel a lakosságot meg lehet védeni a nukleáris háború következményeitől, valamint azt, hogy elképzelhető korlátozott nukleáris háború, mely csak a katonacélpontok megsemmisítésére irányul, amelyben csak taktikai hadszíntéri atomfegyverek kerülnek bevetésre, stratégiai fegyverek nem, s mely legfőképpen és mindenekelőtt a világ viszonylag kis területére, csupán Európára korlátozódik.

● Ezek az állítások nemcsak nem felelnek meg a tényeknek, hanem felelőtlen politikai felháborító cinikussága is rejlik mögöttük. Egyáltalán el sem képzelhető, hogy a jelenlegi nukleáris arzenál mellett végrehajtott atomcsapások csak korlátozott területeket érintenének. Itt már olyan fegyverzetről van szó, ami nemcsak névessége, hanem visszataszítóvá is teszi ezt a véleményt. Így tehát rövid gondolkodás után is kimondhatjuk, hogy csak egyetlen lehetőségünk marad: küzdelem a háborús fenyegetettség ellen, harc a békéért. Ebben a kérdésben kell hogy találkozzanak egymással a különböző társadalmi berendezkedésű országok haladó erői.

● Az összefogásnak ez az igénye, a cselekedni akarás, mindinkább jellemző napjainkban a fiatalok, a mi korosztályunk tagjai közt is. Sőt társadalmunkban leggyorsabban, leginkább mérhető módon éppen a fiatalok körében terjed ez a szemlélet. Vagyis már nem is olyan passzív ez a békeviselt nemzedék? Valóban, ez az igazán nagy feladat életmód és gondolkodásbeli távolságokat áthidalva egyre többünket

készítet értelmes aktivitásra, bizonyítva ezzel a cselekvőképességet, az akarat és az elhivatottság érzését. Természetesen arról van szó, hogy mindez csak egyetlen eszköz a béke megvédésének ügyében, mely ügynek kell lennie a fő célnak, és nem szabad öncélúan kisajátítani a társadalmi aktivitás fokozásának eszközeként.

● Persze az, hogy korosztályunkban mennyire lehet értelmes a béke ügye iránt való aktivitás, függ például a kérdésben való tájékozottság mértékétől, az erre inspiráló környezettől és közhangulattól, valamint attól, hogy kik és mi módon próbálják ezt a folyamatot saját céljaikra kihasználni. Mert nem érhetjük el a célunkat, ha nem vagyunk vitapartnerek, információk hiányában igazunkról másokat meggyőzni nem tudunk. Nyilvánvaló, hogy a békeről és megvédéséről alkotott elképzelések má még nem mindenkiben terjesztiztek, gyakran felületes gondolkodásból adódnak, esetenként felfogásunkkal alapvetően ellentétesek. Semmit sem érünk el, ha nem megfelelő célkitűzésekért, nem megfelelő módszerekkel próbálunk tenni. A rossz értelmű befolyásolásra pedig már éppen elég példát adtak eddig is a magukat függetlennek nevező békemozgalmi csoportok, és minden olyan csoportosulás, melyek önjelölt vezetői ködösített céljaik megvalósítására használják ki nem kellően tájékozott fiatalok egészséges lelkesedését.

● De mik is lehetnek egy értelmes béketevékenység helyi tennivalói? Mindenekelőtt közösen ki kell alakítanunk egy olyan adatrendszer, amely a mindennapi tevékenységben lehet irányadó.

● Ha sikerül kidolgozni saját használatunkra egy feladatrendszer, utána, a konkrét megvalósításhoz szükséges eszközöket, módszereket is ki kell alakítani.

● Mindennek megírására a KISZ KB Egyetemi és Főiskolai Tanács Titkársága által szervezett békétanácskozás tevékeny és kezdeményező hangulata készített.

● És még valami. Mi gyengék vagyunk a propagandaháborúban, holott a csatát az első pillanatban kell megvívni, nem tíz nap múlva. Cikkemmel ehhez is hozzá szeretnék járulni. Talán még nem tartunk a tizedik napnál.

KOZMA GÁBOR

Díszdoktoravatás a JATE-n

Október 10-én a JATE központi épületének aulájában ünnepélyes keretek között az egyetem díszdoktorává avatták Alekszandr Abramovics Krasznovszky akadémikust, a Bach Biokémiai Intézet Fotobiokémiai Laboratóriumának vezetőjét. A díszdoktoravatás ünnepségen megjelent Sebe János, az MSZMP Csongrád megyei Bizottságának osztályvezetője, Schmidt József a városi pártbizottság osztályvezetője, Szabó G. László a Csongrád megyei Tanács elnökhelyettese, Müller Józsefné a városi Tanács elnökhelyettese s jelen voltak a társintézmények vezetői is.

Dr. Kristó Gyula rektor köszöntő szavai után dr. Bartók Mihály a Természettudományi Kar dékánja ismertette a szovjet akadémikus életútját, tudományos tevékenységét.

Alekszandr Abramovics Krasznovszky professzor, a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának tagja 1913-ban született Odesszában. A moszkvai Mendelevjev Kémiai Technológiai Intézetben végezte egyetemi tanulmányait 1937-ben. 1940-ben a kémiai tudományok kandidátusa, 1948-ban a biológiai tudományok doktora, 1962-től a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának levelező, 1976-tól pedig rendes tagja. Számos nemzetközi tudományos társaság munkájában vesz részt. A Biokémiai Intézet Fotobiokémiai Laboratóriumát 1944-től vezeti; 1954-től a moszkvai Állami Egyetem professzora, ahol fotobiológiából tart előadásokat.

Fő tudományos érdeklődési területei a következők: a fotoszintézis primer reakciói, a klorofilok fotokémiai, a pigmentek bioszintézise és állapotuk a növényekben, fotobiológia, evolúció. Több mint 300 tudományos közleménye jelent

A JATE díszdoktora: A. A. Krasznovszky

meg, köztük 14 összefoglaló jellegű, illetve nemzetközi kongresszusokon felkérésre tartott plenáris előadás szövege.

Üttörő munkát végzett a klorofil és analógiai fotokémia területén: kimutatta, hogy a gerjesztett klorofilok elektronszállítóként szerepelnek. Szellemes spektroszkópiai módszerekkel felfedezte a növényekben lévő pigmentek különféle formáit. Anorganikus anyagokkal modellezte a fotoszintetikus töltésszállítást. Ezekkel (például TiO₂-vel) sikerült fény hatására oxidálni és hidrogénfejlesztése. Újabban a napenergia biológiai hasznosításával foglalkozik.

Tanítványai és munkatársai közül sokan ma már nemzetközileg is elismert művelői a fotobiológiának.

Krasznovszky professzort nemcsak egyetemünkhez, hanem a Szegedi Biológiai Központhoz is több mint egy évtizedes szoros szálak fűzik. Sokat tett mindkét helyen az itt folyó kutatások előmozdítása érdekében. A KGST együttműködés intézményeink között

kb. másfél évtizedre nyúlik vissza, ez idő alatt Krasznovszky professzor 4 alkalommal is ellátogatott Szegedre, előadásokat tartott, konzultált, Szovjetunióbeli tekintélyét felhasználva arra, hogy a Bach Intézettel és a pucsinói Fotoszintézis Intézettel kutatócsoportok realizálódjanak. Rendszeresen értesíti és meghívja a szegedieket a Szovjetunióban rendezett módszertani iskolákra és az Összszövetségi fotoszintézis szimpóziomokra. Szívesen előmozdítja azt, hogy a szegediek szovjet folyóiratokban publikáljanak és e célból számos alkalommal a cikkeik lektorálását is vállalta. A magyar fotoszintézis kutatásokat azzal is előmozdította, hogy a magas színvonalú képzést intézetében lehetővé tette.

Az ismertetést követően dr. Kristó Gyula rektor s a három kar dékánja Alekszandr Abramovics Krasznovszky professzort a Természettudományok Honoris Causa doktorává fogadta.

Az ünnepélyes aktust követően Krasznovszky professzor köszönetet mondott az elismerésért, majd röviden beszélt azokról a tudományos problémákról, amelyek a legutóbbi időben foglalkoztatják. Tudományos tevékenysége mostanában a napfényenergia biológiai hasznosításának problémájára terjed ki. Krasznovszky professzor elmondta, hogy a kutatások egy részében magyar kollégák is segítkeztek, végezetül reményét fejezte ki, hogy a tudományos együttműködés továbbra is tart.

A díszdoktoravatás ünnepség befejezéséeként dr. Kristó Gyula fejezte ki jókívánságait még sok éven át tartó egészséget és kutatási kedvet kívánva a professzornak.

B. Gy.

Szeged évszázadai

(Tudományos ülés az évfordulók alkalmából)

Szeged évszázadai címmel október 12-én tudományos konferenciát rendeztek a Szeged megyei város Tanácsának dísztermében, a város történelmi monográfia megjelenése alkalmából, valamint Szeged harmas évfordulója tiszteletére.

A konferencián, mely ünnepi ülés is volt, együtt emlékeztek meg Szeged város létezésének 800. évfordulójáról (III. Béla egyik 1183-ban keletkezett oklevelében írták le először Szeged nevét); a nagy víz utáni újjáépítés centenáriuma, valamint a város felszabadulásának 39. évfordulójáról. (S csak az említés szintjén a Somogyi könyvtár alapításának centenáriuma is.)

Biztosan nem véletlen, hogy e jelentős évfordulók egy időben jelent meg a Szeged történetének első kötete. Igaz kicsit talán szerénynek találhatjuk ezt az egyösszevont megemlékezést, voltaképp negyves évforduló kapcsán, ha Szegedet nem önmaga mércéjével, hanem más városok mérvé nézzük. E tényre, a nagyobb és látványosabb ünneplés elmaradására, s ennek okairól szóló a konferencián megvívott és a délelőtti előadásokon elnöklő Papp

Gyula, a városi tanács elnöke.

Ha önmagában nem tartjuk is elégségesnek, mégis a legkiemelkedőbb mozzanata az ünnepelésnek a várostörténeti monográfia első kötetének megjelenése, melyet további négy fogkövetni 1986-ig. Az ötkötetes munka Szeged történetét egészen 1975-ig dolgozza föl. A most megrendezett ülésnek ennek a hatalmas munkának mintegy keresztmetszetét nyújtotta.

Hat előadás hangzott el (három délelőtt, három délután), szinte percre pontosan a meghívóban feltüntetett menetrend szerint, Papp Gyula megnyitó szavai után Kristó Gyula professzor Szeged kialakulásáról beszélt, átfogó képet adva a város első századairól is. Kubinyi András, az ELTE docense Szeged a közép-kori magyar városhierarchiában címmel tartotta meg előadását, majd Szakály Ferenc tudományos munkatárs az 1968. évi szegedi telek-könyv kapcsán a város társadalmi szerkezetét is bemutatta.

A délutáni előadásokon Kristó Gyula elnökölt. Először Szántó Imre egyetemi tanár Szeged csatlakozása az 1848-as márciusi

forradalomhoz című előadása hangzott el, majd Tóth Ede egyetemi docens Szeged a dualizmus kori parlamentben és Ördög Piroska egyetemi docens Szeged politikai életének sajátosságai a népi demokrácia első évtizedeiben címmel tartotta meg felszólalását.

A konferencia Székely Sándornak, a városi pártbizottság titkárnak zárásával ért véget.

A konferencia ünnepélyességét fokozta, hogy az időre elkészült, igen szép kivitelezésű első kötetet valóban meg lehetett vásárolni, 180 forintot áron.

A monográfia mellett egy hasonló kiadványt is megvásárolhatott a hallgatóság, mely a könyvtár centenáriuma, amely jelent meg újra, hatvan évvel az első kiadás után: Móra Ferenc, Somogyi Károly emlékezete. Pusztán érdekességként említjük meg, hogy a Somogyi-könyvtár centenáriumi emlékülését október 19-én és Budapesten rendezik meg az Országos Széchényi Könyvtár dísztermében. A felszólalók között találjuk Tóth Bélát, az intézmény igazgatóját és Péter Lászlót, a könyvtár tudományos tanácsadóját.

(zs. s.)